ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА **ПРОЕКТ**
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д
ОТ
ЖЕЧО СТАНКОВ – МИНИСТЪР НА ЕНЕРГЕТИКАТА
И
ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА –МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ

Относно: Проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, чл. 61, ал. 3 от Закона за подземните богатства и § 89, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредба на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 79 от 2020 г.) и във връзка с § 6, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г., предлагаме на Вашето внимание проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства.

Със Закона за подземните богатства (ЗПБ) е регламентирано задължението на концесионера за заплащане на концесионно плащане, като съгласно чл. 61, ал. 1 от цитирания нормативен акт размерът на концесионното плащане се определя в зависимост от вида, групата и ценността на подземните богатства, както и от специфичните условия за осъществяване на добива и първичната преработка.

Към момента принципите, по които се определя концесионното плащане за добив на подземни богатства и начините за определяне на конкретния му размер са регламентирани с Наредбата за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (Наредбата). Наредбата е обнародвана в „Държавен вестник", бр. 59 от 1999 г., с последващи изменения и допълнения, обнародвани в „Държавен вестник", бр. 46 от 12 юни 2007 г.

Изработването на проекта на нова Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства е в изпълнение на задължението, произтичащо от разпоредбите на § 89, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредба на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 79 от 2020 г.) и § 6, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г.

Съгласно § 89, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредба на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства, Министерският съвет приема наредбата по чл. 61, ал. 3 в едногодишен срок от влизането в сила на закона. Съгласно чл. 61, ал. 3 от ЗПБ конкретният размер на концесионното плащане за добив на подземни богатства по чл. 2, ал. 1 от закона, включително минималният му размер, се определя съгласно наредба, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на енергетиката и на министъра на финансите. С § 6, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г. е предвиден срок за внасяне на проекта на наредба в Министерския съвет, а именно 30 юни 2025 г.

В тази връзка, със Заповед № Е-РД-16-23/10.01.2025 г. на министъра на енергетиката, е сформирана работна група, включваща представители на администрацията на Министерството на енергетиката, подпомагаща министъра на енергетиката при осъществяването на нормативно установените му функции на единен орган по управление на подземните богатства, която да разработи проект на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства.

С последваща Заповед № Е-РД-16-160/05.03.2025 г. на министъра на енергетиката, изменена със Заповед № Е-РД-16-215/02.04.2025 г. на министъра на енергетиката, е сформирана междуинституционална работна група, включваща освен представители на администрацията на Министерството на енергетиката, подпомагаща министъра на енергетиката при осъществяването на нормативно установените му функции на единен орган по управление на подземните богатства, и представители на администрацията на Министерския съвет, на Министерството на финансите, както и на минно-добивния бранш (Българската минно-геоложка камара, Българската асоциация на производителите на инертни материали, концесионери по предоставени концесии за добив на подземни богатства). Междуинституционалната работна група е сформирана със задача да разгледа и обсъди проекта на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства, изготвен от работната група, назначена със Заповед № Е-РД-16-23/10.01.2025 г. на министъра на енергетиката.

В изпълнение на цитираните заповеди е разработен проект на Наредба.

Целите на предложения проект на наредба са:

- размерът на дължимото концесионно плащане за добив на подземни богатства по реда на ЗПБ да бъде адаптиран към динамичните икономически условия, свързани с интензивното развитие на миннодобивния отрасъл – търсене, проучване и добив на подземни богатства;

- по-справедливо разпределение на икономическите ползи от добива на подземни богатства между концедент и концесионер, при отчитане на: срока на откупуване и възвръщаемостта на вложените инвестиции при добива, повишената ефективност по концесионните договори за концесионерите, в резултат на удължаване сроковете по тях, във връзка с настъпили изменения в ЗПБ (чл. 36, ал. 2 и ал. 3), възвръщаемостта на вложените инвестиции при добива, невъзобновяемия характер на публичния ресурс, източник на ползите и пазарното търсене на крайните продукти от него;

- регламентиране на дължимото концесионно плащане за добив на дълбоки геотермални ресурси – подземни богатства по чл. 2, ал. 1, т. 8 от ЗПБ, които са създадени като група подземни богатства със Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 86 от 2023 г.);

- да се уеднакви терминологията на Наредбата в съответствие със Закона за подземните богатства.

Към 1 декември 2025 г. са сключени 524 концесионни договора за добив на подземни богатства, разпределени по групи подземни богатства, както следва:

1. метални полезни изкопаеми – 19 договора
2. неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали – 74 договора
3. нефт и природен газ – 17 договора
4. твърди горива – 17 договора
5. строителни материали – 318 договора
6. скалнооблицовъчни материали – 78 договора
7. минни отпадъци – 1 договор.

Съответно приходите от концесионна дейност (без таксите, които се събират по ЗПБ и по Закона за държавните такси) за 2021 г., 2022 г., 2023 г. и 2024 г. се разпределят, както следва:

За 2021 г. приходите са в общ размер на 114 627 820 лв., от които:

приходи от концесионни плащания – 92 655 394 лв.

приходи от данък върху добавената стойност – 18 534 236 лв.

приходи от лихви и неустойки - 3 438 189 лв.

приходи от бонуси при подписване на договори за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства (при провеждане на конкурсни процедури) – 765

000 лв.

По групи подземни богатства, постъпленията от концесионни плащания без ДДС са разпределени, както следва:

енергийни полезни изкопаеми - нефт, природен газ и твърди горива – 10 478 670 лв.

метални полезни изкопаеми – 52 596 286 лв.

неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали – 6 741 049 лв.

строителни и скалнооблицовъчни материали – 22 074 389 лв.

За 2022 г. приходите са в общ размер на 128 859 167 лв., от които:

приходи от концесионни плащания – 107 034 19 лв.

приходи от данък върху добавената стойност – 21 486 148 лв.

приходи от лихви и неустойки - 1 646 396 лв.

приходи от бонуси при подписване на договори за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства (при провеждане на конкурсни процедури) – 339 000 лв.

По групи подземни богатства, постъпленията от концесионни плащания без ДДС са разпределени, както следва:

енергийни полезни изкопаеми - нефт, природен газ и твърди горива – 17 916 493 лв.

метални полезни изкопаеми – 60 806 699 лв.

неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали – 7 443 557 лв.

строителни и скалнооблицовъчни материали – 20 867 270 лв.

За 2023 г. приходите са в общ размер на 128 791 760 лв., от които:

приходи от концесионни плащания – 107 273 409 лв.

приходи от данък върху добавената стойност – 21 448 351лв.

приходи от лихви и неустойки - 3 329 955 лв.

приходи от бонуси при подписване на договори за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства (при провеждане на конкурсни процедури) – 70 000 лв.

По групи подземни богатства, постъпленията от концесионни плащания без ДДС са разпределени, както следва:

енергийни полезни изкопаеми - нефт, природен газ и твърди горива – 13 034 659 лв.

метални полезни изкопаеми – 57 491 660 лв.

неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали – 9 288 166 лв.

строителни и скалнооблицовъчни материали – 27 458 924 лв.

За 2024 г. приходите са в общ размер на 137 875 991,06 лв., от които:

приходи от концесионни плащания – 114 885 552 лв.

приходи от данък върху добавената стойност – 22 990 439,06 лв.

приходи от лихви и неустойки - 2 565 629 лв.

приходи от бонуси при подписване на договори за търсене и проучване или за проучване на подземни богатства (при провеждане на конкурсни процедури) – 0 лв.

По групи подземни богатства, постъпленията от концесионни плащания без ДДС са разпределени, както следва:

енергийни полезни изкопаеми - нефт, природен газ и твърди горива – 7 024 871 лв.

метални полезни изкопаеми – 63 271 701 лв.

неметални полезни изкопаеми - индустриални минерали – 10 614 316 лв.

строителни и скалнооблицовъчни материали – 33 974 664 лв.

В съответствие с разпоредбата на чл. 61, ал. 5 от ЗПБ по бюджета на общините по местонахождение на обектите на концесия за посочените периоди са постъпили съответно приходи в общ размер на 45 743 603 лв. за 2021 г., 53 026 371 лв. за 2022 г., 53 556 621,50 лв. за 2023 г. и 57 758 385,42 лв. за 2024 г.

Въз основа на практическите резултати от прилагането на действащата Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства, се предлага изменение по отношение размера на дължимото концесионно плащане за добив на подземни богатства по реда на ЗПБ, както следва:

- Метални полезни изкопаеми

Действащата към момента Методика не предвижда заплащане на концесионно плащане в случаите, когато концесионерът не осъществява добив на подземни богатства от находище на метални полезни изкопаеми. Предлага се заплащане на минимално концесионно плащане в случай, че не се осъществява добив на подземни богатства, като размерът на минималното плащане не може да бъде по-нисък от стойността, определена на базата на 30 на сто от предвидения средногодишен добив за срока на концесията и минималната граница на концесионното плащане.

В резултат на обособяване на отделни подгрупи („олово и цинк", „благородни метали" и „метални полезни изкопаеми, извън олово и цинк и благородни метали") се предлага диференциран подход при определяне на минималната и максималната граница на концесионното плащане, както следва:

- За подгрупа „олово и цинк" процентния размер на минималната и максималната граница на концесионно плащане се запазва по действащата към момента Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 59 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр. 46 от 2007

г.), съответно минималната граница се определя на 0,8 на сто, а максималната – на 4 на сто;

- За подгрупа „благородни метали" – минималната граница се определя на 2 на сто, а максималната - на 6 на сто;
- За подгрупа „метални полезни изкопаеми, извън олово и цинк и благородни метали" – минималната граница се определя на 2 на сто, а максималната – на 5 на сто.

Предложението за запазване на процентния размер на минималната и максималната граница на концесионно плащане за добив на подземни богатства – метални полезни изкопаеми от подгрупа „олово и цинк" по действащата към момента Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 59 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр. 46 от 2007 г.), се обуславя от обстоятелството, че добивът на оловно-цинкови руди е изцяло подземен и се извършва във все по-трудни минно-геоложки условия. Експлоатираните рудни тела са с малка мощност и ниски метални съдържания, което води до увеличаване на загубите. Същевременно етапът на експлоатация, на който се намират тези находища към момента, изисква навлизане в дълбочина, което от своя страна изисква значителни по размер инвестиции, както за повишаване на ефективността и безопасността на добива, така и за разкриване и приръстяване на нови запаси с цел дългосрочно експлоатиране на находищата и създаване на устойчива икономическа среда.

За всички подгрупи от групата на металните полезни изкопаеми се запазва въведения през 2007 г. принцип „плъзгаща се скала", при който размерът на концесионното плащане се определя в зависимост от рентабилността на нетните приходи от продажби на добитите от обекта на концесията подземни богатства. По този начин се постига по-справедливо разпределение на ползите между концесионера и концедента от осъществяване на дейността, респ. концесионното плащане е функция от общите ползи от концесионната дейност, справедливо разпределени между страните по концесионното правоотношение.

При прилагане на този принцип държавното вземане нараства с повишаване на рентабилността, като максималният процентен размер на концесионното плащане е съответно 4 на сто при рентабилност 50 на сто и над нея за подгрупа „олово и цинк", 6 на сто при рентабилност 50 на сто и над нея за подгрупа „благородни метали" и 5 на сто при рентабилност 50 на сто и над нея за подгрупа „метални полезни изкопаеми, извън олово и цинк и благородни метали".

- Неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали

Предлага се запазване на процентния размер на концесионното плащане по действащата към момента Наредба за принципите и методиката за определяне на

концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 59 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр. 46 от 2007 г.), а именно – 4 на сто; стойностите на концесионното плащане за единица добито подземно богатство се увеличават с приблизително 20 на сто и се индексират ежегодно с процента на увеличение на цените на неметалните полезни изкопаеми-индустриални минерали, по информация, предоставена от Националния статистически институт, при базова статистическа информация за цените за 2021 г. Базата за определяне на минималният размер на дължимото годишно концесионно плащане от 30 на сто от средногодишния добив за срока на концесията се запазва.

- Нефт и природен газ:

Предлага се отпадане на избора на концедента да определя размера на концесионното плащане като процент от брутния добив или общия приход от дейността, свързана с обекта на концесия, чрез скала на R-фактор. Размерът на концесионното плащане ще се определя само като процент от общия приход от дейността, свързана с обекта на концесия чрез скала на R-фактор.

Предлага се заплащане на минимално концесионно плащане за добив на нефт и природен газ, като същото не може да бъде по-ниско от стойността, определена на базата на 10 на сто от предвидения средногодишен добив за срока на концесията и минималния процент на концесионното плащане в следните граници:

R-фактор		Процент на концесионното плащане	
<	1,50	3,5%	
	1,50-1,74	7,0%	
	1,75-1,99	9,0%	до 11,49%
	2,00-2,49	11,50%	до 13,99%
	2,50-2,99	14,0%	до 19,99%
=и>	3,00	20,0%	до 35,0%

При стойност на R-фактора от 1,75 до 1,99 формира концесионно плащане от 9,0% до 11,49% от общия приход от дейността, като всяко увеличение на R-фактора с 0,01 увеличава процента на концесионното плащане с 0,10%;

При стойност на R-фактора от 2 до 2,49 формира концесионно плащане от 11,50% до 13,99% от общия приход от дейността, като всяко увеличение на R-фактора с 0,01 увеличава процента на концесионното плащане с 0,05%;

При стойност на R-фактора от 2,50 до 2,99 формира концесионно плащане от 14,00% до 19,99% от общия приход от дейността, като всяко увеличение на R-фактора с 0,01 увеличава процента на концесионното плащане с 0,12%;

При стойност на R-фактора, равна на или над 3,00 формира концесионно плащане от 20,0% до 35,0% от общия приход от дейността, като всяко увеличение на R-фактора с 0,01 увеличава процента на концесионното плащане с 0,2%.

Средногодишният добив се определя с предложението за предоставяне на концесия въз основа на финансово-икономическия анализ или обосновка, изготвена от концесионера.

- Твърди горива

Предлага се отпадане на избора на концедента да определя размера на концесионното плащане като процент от брутния добив или общия приход от дейността, свързана с обекта на концесия, чрез скала на R-фактор; размерът на концесионното плащане ще се определя само като процент от общия приход от дейността, свързана с обекта на концесия чрез скала на R-фактор; предлага се заплащане на минимално концесионно плащане за добив на твърди горива, като същото не може да бъде по-ниско от стойността, определена на базата на 10 на сто от предвидения средногодишен добив за срока на концесията. Средногодишният добив се определя с предложението за предоставяне на концесия въз основа на финансово-икономическия анализ или обосновка, изготвена от концесионера.

Минималният процент на концесионното плащане се запазва по действащата към момента Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 59 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр. 46 от 2007 г.).

- Строителни и скалнооблицовъчни материали

Предлага се запазване на процентния размер на концесионното плащане по действащата към момента Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 59 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр. 46 от 2007 г.), а именно 7 на сто за строителните матирали и 4 на сто за скалнооблицовъчните материали; стойностите на концесионното плащане за единица добито подземно богатство се увеличават с приблизително 20 на сто и се индексират ежегодно с процента на увеличение на цените на строителните и скалнооблицовъчните материали по информация, предоставена от Националния статистически институт, при базова статистическа информация за цените за 2021 г. Базата за определяне на минималният размер на дължимото годишно концесионно плащане от 30 на сто от средногодишния добив за срока на концесията се запазва; дължимото концесионно плащане за добив на скалнооблицовъчни материали се формира като сбор от дължимото концесионно

плащане за добитите подземните богатства, използвани като скалнооблицовъчни материали и дължимото концесионното плащане за добитите подземни богатства, използвани за строителни цели.

Чрез предложеното изменение се цели справедливо разпределение на ползите между страните по концесионното правоотношение, при отчитане на пазарното търсене на крайните строителни продукти, породени от динамично развиващия се строителен отрасъл.

- Дълбоки геотермални ресурси

В резултат на изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 86 от 2023 г.) е създадена нова група подземни богатства – дълбоки геотермални ресурси, за която действащата Наредба не съдържа уредба за начина на формиране на концесионно плащане, дължимо за добив на подземни богатства от тази нова група. Предлага се дължимото концесионно плащане за добив на подземни богатства от посочената група да се определи в размер на 4 на сто от нетните приходи от продажби. Минималният размер на дължимото годишно концесионно плащане за добив на дълбоки геотермални ресурси не може да бъде по-нисък от стойността, определена като произведение на 30 на сто от предвидения с решението за предоставяне на концесията за добив средногодишен добив на енергия от дълбоките геотермални ресурси за срока на концесията и средно претеглената продажна цена на добитата енергия за съответния период, която се определя на основата на данни, предоставени от концесионера, но не по-ниска от пазарната цена, определена на база неконтролирани сделки между несвързани лица.

В съответствие с изискванията на Закона за въвеждане на еврото в Република България, концесионното плащане за единица добито подземно богатство за неметални полезни изкопаеми – индустриални минерали, строителни и скалнооблицовъчни материали е определено в евро.

Проектът на Наредба е съобразен с групите подземни богатства, регламентирани с чл. 2, ал. 1 от ЗПБ, респ. от неговия обхват са изключени скъпоценните и полускъпоценните камъни.

В законопроекта за държавния бюджет на Република България за 2026 г. и в Актуализираната бюджетна прогноза за периода 2026 – 2028 г., представляваща мотиви към Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г., е заложен по-висок размер на приходите от концесионни плащания по бюджетите на министерствата и Министерския съвет, и по бюджетите на общините, считано от 01.01.2026 г. В тази връзка, предложеният проект на акт не води до въздействие върху държавния бюджет, поради което е приложена финансова обосновка на основание чл. 35, ал. 1, т. 4, б. „б" от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

За приемането на проекта на акт не се изискват допълнителни разходи/трансфери/други плащания.

Проектът на Постановление на Министерския съвет е съгласуван в съответствие с разпоредбите на чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация и на основание чл. 26, ал. 3 от Закона за нормативните актове е публикуван за обществено обсъждане на интернет страницата на Министерството на енергетиката, на интернет страницата на Министерството на финансите и на Портала за обществени консултации на Министерския съвет. Получените становища, заедно със справка за приетите и неприетите бележки, са приложени към настоящия доклад.

Предложеният проект на Постановление не е свързан с транспониране на актове на Европейския съюз, поради което не се налага да бъде изготвена справка за съответствие с европейското право. Въз основа на извършен анализ и проведени обсъждания както по проекта на Закон за концесиите (обн. ДВ, бр. 96 от 2017 г.), така и по проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 79 от 2020 г.) е установено, че подземните богатства са изключени от обхвата и приложното поле на Директива 2014/23/ЕС.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

С оглед изложеното, на основание чл. 61, ал. 3 от Закона за подземните богатства и § 89, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредба на Закона за изменение и допълнение на Закона за подземните богатства (обн. ДВ, бр. 79 от 2020г.) във връзка с § 6, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 2025 г., и чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагаме на Министерския съвет да приеме приложения проект на Постановление на Министерския съвет за приемане на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Проект на Постановление на Министерския съвет;
2. Проект на Наредба за определяне на концесионното плащане за добив на подземни богатства по Закона за подземните богатства;
3. Финансова обосновка;
4. Частична предварителна оценка на въздействието;

5. Становище на дирекция „Координация и модернизация на администрацията" в Администрацията на Министерския съвет по частичната предварителна оценка на въздействието;

6. Справка за съгласувателни становища;
7. Съгласувателни становища по чл. 32 от УПМСНА;
8. Съобщение за средствата за масово осведомяване.

С уважение,

X

ЖЕЧО СТАНКОВ
Министър на енергетиката

X

ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА
Министър на финансите